

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Perusopetuksen omaehtoisten opintojen tukemiseen liittyvän yläikärajan asettaminen 30-vuotiaaksi ei ole kannatettavaa. Perusoppimäärän suorittaminen työttömyysturvalla tulisi olla mahdollista myös yli 30-vuotiaille työvoimaviranomaisen harkinnalla. Tämä pitäisi olla mahdollista esimerkiksi henkilölle, joka on saapunut maahan luku- ja kirjoitustaidottomana. Humanitaarisen maahanmuuton kautta maahan muuttaneiden koulutustaso voi olla toisinaan hyvin alhainen, minkä vuoksi perusopetuksen oppimäärän suorittaminen lukutaitokoulutuksen lisäksi voisi olla perustelua kestävämmän koulutuspohjan rakentamiseksi.

Vapaan sivistystyön koulutusmahdollisuuksien kaventaminen herättää huolen siitä, miten kunnat pystyvät huomioimaan palveluissaan ne kotoutujat, jotka eivät ole työvoimapalveluiden piirissä. Kuntien tehtävänä on tarjota palveluita myös kotona lapsia hoitaville vanhemmille ja muutoin työmarkkinoiden ulkopuolella oleville.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Kunnilla on jo tällä hetkellä haasteita järjestää riittävästi kielikoulutuksia, ja yhteensovittaa tähän kokonaisuuteen muut kotoutumista tukevat palvelut ja

huomiot kotoutujien erilaisista lähtökohdista ja tarpeista.

Työvoimapalveluihin suunnatun rahoituksen osoittaminen palvelusta vastaavalle taholle on kannatettavaa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus

Luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen tulee kohdentaa riittävästi rahaa. Koulutuksen kesto ja yhdenjaksoisuus on tärkeää arvioida realistisesti. Erityisesti tulee kiinnittää huomioita, että opetus järjestetään lähiopetuksena ja huomioidaan yksilölliset oppimisvalmiudet ja koulutuksen aikainen yksilöllinen tuki. Tällä kaikella on vaikutus yksilön myöhempään kielitaidon kehittymiseen, jatko-opintoihin pääsemiseen sekä työllistymiseen.

Pakolaisten vastaanoton varautumisen kustannukset

Rovaniemen kaupunki ei kannata muutosta, jonka mukaan pakolaisten vastaanoton varautumisen kustannuksia ei jatkossa korvattaisi kunnille. Korvauksia tulisi maksaa vähintään kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyvistä kustannuksista. Kustannuksia ei voida jättää kuntien vastuulle, koska kunnat eivät voi vaikuttaa vastaanoton prosessin keston ja kustannusten kokonaismäärään. Lisäksi vastaanoton kustannusten kattaminen nykyisillä laskennallisilla korvauksilla ei olisi tarkoituksenmukaista, koska kunnat tarvitsevat edelleen rahoitusta myös vastaanoton jälkeisten palveluiden järjestämiseen. Mikäli muutos hyväksytään, se vaikuttaa kuntien tahtotilaan tarjota kuntapaikkoja ja vastaanottaa kiintiöpakolaisia.

Laskennallisten korvausten tasoleikkaukset

Kaupunki ei pidä hyväksyttävänä myöskään laskennalliseen korvaukseen kohdennettavaa tasoleikkausta. Monissa kunnissa, kuten Rovaniemellä, asuu paljon pakolaistaustaisia henkilöitä kuten Ukrainan sotaa paenneita, joiden kotoutumisen, kielitaidon ja työllistämisen edistämiseen tarvitaan edelleen rahoitusta. Esitetty tasoleikkaus vaikuttaa kuntien näkökulmasta kohtuuttomalta, mikä väistämättä tarkoittaa palveluiden karsimista, ei kotoutumisen tehostamista. Laskennallisen korvauksen tasoleikkauksesta 92% kohdistuisi kuntiin, kun samanaikaisesti toteutettaisiin kaksi muuta erillistä laskennallista korvausta vähentävää muutosta. Kunnilta leikattiin jo vuoden 2025 alkaen 40% alle 7-vuotiaasta maksettavan laskennallisen korvausten tasoa, lyhennettiin korvauksen enimmäiskesto vuodella ja luovuttiin tulkkauskustannusten täysimääräisestä korvaamisesta, mikä pitäisi realistisesti huomioida. Vain riittävällä rahoituksella kunnat pystyvät järjestämään tarkoituksenmukaisia palveluita kotoutumisen alkuvaiheessa, ja tehostamaan kotoutumista.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Uudistuksessa korostetaan maahanmuuttajan omaa vastuuta ja velvollisuutta kotoutumistaan. Tämä on kannatettava asia, mutta varsinkin kotoutumisen alkuvaiheessa maahanmuuttaja tarvitsee paljon yksilöllistä tukea ja ohjausta. Omatoimisuutta haastaa mm. heikot digitaidot ja tilanne, ettei henkilöllä ole edes mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluita.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Kotoutuja-asiakkaille tehdään jo nykyisellään osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia kotoutumissuunnitelman laatimisen yhteydessä, joten esitys vastaa kunnan vakiintunutta käytäntöä.

Muut huomiot

Luonnoksessa esitetään kuntien rahoitusleikkausten vastapainoksiksi kuntien tehtävien vähentämistä. Ehdotetut kevennykset ja niiden todelliset taloudelliset vaikutukset jäävät kuitenkin epämääräisiksi. Tehtäviin esitetään leikkauksia, jotka eivät rahoitusleikkausten tavoin vaikuta olennaisiin asioihin kuten palveluiden järjestämisestä syntyviin kustannuksiin. Tämän tyyppiset muutokset eivät ole kannatettavia. Normipurkua tulee kohdistaa selkeästi niihin tehtäviin ja palveluihin, joihin kunnat tosiasiallisesti tarvitsevat rahoitusta.

Mäensivu Sanna
Rovaniemen kaupunki